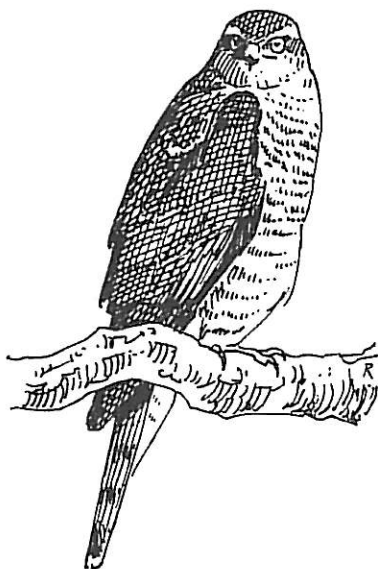

Spurvehawk *Accipiter nisus*

Global utbredelse

Nominatunderarten er utbredt over det meste av Europa og sørøst til nordlige deler av Iran. Andre underarter finnes bl.a. i Nord-Afrika og Asia (Newton 1986).

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Norge hekker spurvehauken i skogområder over hele landet, men er fåtallig i de nordligste fylkene. Den ser ut til å være noe vanligere i Vesterålen og i Finnmark enn vist av Haftorn (1971). I kystområdene kan den hekke helt ut i vernskogen. Spurvehauken hekker helst i tett skog, gjerne i yngre plantefelt av gran og furu. Den er imidlertid også påvist som hekkefugl opp i fjellbjørkeskogen. Reiret bygger den som oftest i gran, men også furu og løvtrær (f.eks. bjørk) blir brukt som reirtrær.

Det kan være konkurranse med (evt. beskyttelse mot) hønsehauk som gjør at spurvehauken velger relativ ung skog. Tømmeraas (1993c) fant at spurvehauken okkuperte tidligere hønsehauk-territorier etter at hønsehauken var forsvunnet som et resultat av intensivt skogbruk. I ett tilfelle hekket den til og med i et av hønsehaukreirene.

Spurvehauken kan ha flere alternative reir innenfor reiområdet som den veksler om å bruke. Den bruker sjelden samme reir to år på rad (Newton 1986). Dette kan ha sammenheng med predasjonstrykk fra hønsehauk og mår.

Reirene er små og spinkle sammenliknet med reirene til hønsehauken. Reirene blir heller ikke pynnet med løv eller grønt bar slik hønsehauken gjør.

I hekketiden er spurvehauken sterkt knyttet til skogområder, mens den på høsten og vinteren gjerne blir observert jaktende opp i fjellet og i byområder (f.eks. ved fuglebrett).

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Spurvehauken er i dag en av våre vanligste rovfugler. Norsk jaktstatistikk tyder likevel på at bestanden på begynnelsen av 1900-tallet var langt større enn i dag.

I Europa var spurvehaukbestanden kraftig redusert på 1950- og 1960-tallet pga. miljøgifter. Fra begynnelsen av 1970-tallet har bestanden tatt seg opp igjen. Det er usikkert hvor sterkt miljøgiftene har påvirket den norske bestanden, da mange av de voksne hekkefuglene overvintrer i landet.

I egnede områder er det gjerne 3-4 km mellom reiområdene, men i spesielt næringsrike områder er det påvist naboavstander ned til 500 meter. Reir-områdene til spurvehauken synes ikke å være så stabile (tradisjonelle) som reiområdene til hønsehauken.

Den norske hekkebestanden er *anslått* til ca. 5000 par, og bestanden er antatt å ha vært stabil de siste åra. (Gjershaug 1991a). Den svenske bestanden er anslått til 10.000-20.000 par, den finske til 10.000 par og den danske til 3100 par. Det er antatt at bestanden i Norden totalt sett har hatt en viss oppgang de siste åra.

Hekkebiologi

Spurvehauken kan hekke alt som 1-åring. Den legger 4-5 egg i mai, som blir ruget ut av hunnen i ca. 40 dager. Ungene blir flygedyktige etter 25-30 dager, men blir matet av foreldrene i ytterligere 1 måned.

Ved reiret varsler spurvehauken ofte med et raskt og kraftig *kikk-kikk-kikk...*

I hekketiden lever spurvehauken hovedsakelig av trost og småfugler som finker, spurver og meiser. De større hunnene kan også slå større byttedyr som ringdue og nøtteskrike. Spurvehauken jakter ofte i lav flukt over bakken, i skjul av trær og busker, for å overraske byttet.

Trekkforhold

I august-oktober trekker en del av bestanden (spesielt ungfuglene) ut av landet, vesentlig til Danmark, Frankrike og Storbritannia. Trolig er vinteren og nærings-tilgangen avgjørende for hvor stor del av bestanden som trekker ut av landet.

I mars-april returnerer de fleste spurvehaukene til Norge.

Gunnar Bergo

Spurvehawk *Accipiter nisus*

309 ● Konstatert hekking

142 ● Sannsynlig hekking

379 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

